द्रव्यगणे चतुर्विकल्पेन भिद्यमानानाम् । अष्टादश जायन्ते शतानि सहितानि विंशत्या । षण्णवतिभेदभिन्नश्चतुर्विकल्पो गणो यतस्तस्मात् । षण्णवतिगुणः कार्यः सा सङ्ख्या भवति गन्धानाम् । पूर्वेण पूर्वेण गतेन युक्तं स्थानं विनान्त्यं प्रवदन्ति सङ्ख्याम् । इच्छाविकल्पैः क्रमशोऽभिनीय नीते निवृत्तिः पुनरन्यनीतिः । द्वित्रीन्द्रियाष्टभागैरगुरुः पत्रं तुरुष्कशैलेयौ । विषयाष्टपक्षदहनाः प्रियङ्गुमुस्तारसाः केशः । स्पृक्कात्वक्तगराणां मांस्याश्च कृतैकसप्तषड्भागाः । सप्तर्तुवेदचन्द्रैर्मलयनखश्रीककुन्दुरुकाः । षोडशके कच्छपुटे यथा तथा मिश्रितैश्चतुर्द्रव्यैः । येऽत्राष्टादशभागास्तेऽस्मिन् गन्धादयो योगाः । नखतगरतुरुष्कयुता जातीकर्पूरमृगकृतोद्बोधाः । गुडनखधूप्या गन्धाः कर्तव्याः सर्वतोभद्राः । जातीफलमृगकर्पूरबोधितैः ससहकारमधुसिक्तैः । बहवोऽत्र परिजाताश्चतुर्भिरिच्छापरिगृहीतैः । सर्जरसश्रीवासकसमन्विता येऽत्र धूपयोगास्तैः । श्रीसर्जरसवियुक्तैः स्नानानि सबालकत्वग्भिः । लोध्रोशीरलतागुरुमुस्ताप्रियङ्गुवनपथ्याः । नवकोष्ठोत्कच्छपुटाद् द्रव्यत्रितयं समुद्धृत्य । चन्दनतुरुष्कभागौ शुक्त्यर्धं पादिका तु शतपुष्पा । कटुहिङ्गुलगुडधूप्याः केसरगन्धाश्चतुरशीतिः । सप्ताह गोमूत्रे हरीतकीचूर्णसंयुते क्षिप्त्वा । गन्धोदके च भूयो विनिःक्षिपेद्दन्तकाष्ठानि । एलात्वक्पत्राञ्जनमधुमरिचैर्नागपुष्पकुष्ठैश्च । गन्धाम्भः कर्तव्य कञ्चित्कालं स्थितान्यस्मिन् । जातीफलपत्रैलाकर्पूरैः कृतयमैकशिखिभागैः । अवचूर्णितानि भानोर्मरीचिभिः शोषणीयानि । वर्णप्रसादं वदनस्य कान्तिं वैशद्यमास्यस्य सुगन्धितां च । संसेवितुः श्रोत्रसुखां च वाचं कुर्वन्ति काष्ठान्यसमुद्भवानाम् । कामं प्रदीपयति रूपमभिव्यनक्ति सौभाग्यमावहति वक्त्रसुगन्धितां च । ऊर्जं करोति कफजांश्च निहन्ति रोगांस्ताम्बूलमेवमपरांश्च गुणान् करोति । युक्तेन चूर्णेन करोति रागं रागक्षयं पूगफलातिरिक्तम् । चूर्णाधिकं वक्त्रविगन्धकारि पत्राधिकं साधु करोति गन्धम् । पत्राधिकं निशि हितं सफलं दिवा च प्रोक्तान्यथाकरणमस्य विडम्बनैव । कक्कोलपूगलवलीफलपारिजातैरामोदितं मदमुदामुदितं करोति" "लेख्यमणिरागगन्धयुक्तिविदः" वृ०स० ।

गन्धरस पु० गन्धयुक्तो रसोऽस्य । १वोले । (फुलसत्त्व) ख्याते उपधातुभेदे । गन्धश्च रसश्च द्व० । २आमोदरसयोः द्विव० । "श्रद्धापूतं गन्धरसोपपन्नम् (अन्नम्)" भा०उ० २६अ० "शीतस्यामृतकल्पस्य दिव्यगन्धरसस्य च" भा०भी०१२३अ० ।

गन्धरसाङ्गक पु० गन्धरसौ अङ्गे यस्य कप् । श्रीवेष्टनाख्यगन्धद्रव्ये राजनि० ।

गन्धराज पु०गन्धानां गन्धयुक्तानां राजा टच् समा० । १स्वनामख्याते पुष्पप्रधाने वृक्षे २मद्गरवृक्षे ३कणगुग्गुलौ च राजनि० । गन्धेन राजते राज—अच् । ४जवादिनामगन्धद्रव्ये पु० ५गन्धद्रव्यश्रेष्ठे त्रि०६चन्दने न०राजनि० । ७नखीनामगन्धद्रव्ये स्त्री ङीप् शब्दचन्द्रिका ।

गन्धर्व्व पु० गन्धमामोदमर्वति अर्व—अच् ६त० शक०, गाः स्तुतिरूपा गीतिरूपा वा वाचः रश्मीन् वा धारयति धृ—व गोर्गमादेशो वा ।१घोटके २मृगभेदे कस्तूरीमृगे ३अन्तराभवसत्त्वे च अमरः । अन्तराभवसत्वस्तु जन्ममरणयोर्मध्यभवः यातनाशरीरवान्, गुप्तप्राणी वा ।"गन्धर्वाः पतयोमम" भा०वि०१०अ० । सैरिन्ध्रीरूपद्रौपदीवाक्यम् । अन्तराभवसत्तः सत्वान्तरमध्ये आवेशकारी सत्वभेद इत्येव युक्तम् । स च सुश्रुते दर्शितो यथा "अथातोऽमानुषप्रतिषेधीयं व्याख्यास्यामः" इत्युपक्रमे "देवास्तथा शत्रुगणाश्च तेषां,गन्धर्वयक्षाः पितरो भुजङ्गाः। रक्षांसि या चापि पिशाचजातिरेषोऽष्टधा देवगणो ग्रहाख्यः" इत्यष्टधा विभज्य ।"हृष्टात्मा पुलिनवनान्तरोपसेवी स्वाचारः प्रियपरिगीतगन्धमाल्यः । नृत्यन् वा प्रहसति चारु चाल्पशब्दं गन्धर्वग्रहपरिपीड़ितो मनुष्यः" इति तद्ग्रहाविष्टलक्षणमुक्तम् । "ते पतञ्जलस्य काप्यस्य गृहानैम तस्यासीद्दुहिता गन्धर्वगृहीता" शत०ब्रा० १४।६।३।१ । "गन्धर्वेणामानुषेण गृहीता आविष्टा" भा०।४एरण्डे भावप्र०"गन्धर्वतैलसिद्धां हरितकीं गोऽम्बुना पिबेत्"अस्य व्याख्यायां "गन्धर्वतैलमेरण्डतैलम्" तदुक्तेः तस्य च गन्धर्वरूपमृगभेदपादतुल्यपत्रकत्वात्तथात्वम् । ५गायनमात्रे त्रि०मेदि०।६देवगायने देवयोनिभेदे पु० अमरः । तत्राश्वे"रथं संयोजयामासुर्गन्धर्वैर्हेममालिभिः"भा०व०१६१अ०। "गावः रश्मयः वृष्ट्युदकानि वा धारयति गवि उपपदे धृ—व गोर्गमादेशः इति ता० ब्रा० भाष्ये माधोवोक्तेः ७रश्मिधारके सोमादित्यादौ । "गन्धर्वोऽस्य रसनामगृभ्णात्" ऋ० १,१६३,२, "गन्धर्वः सोमः" भा०।"ऊर्द्ध्वे गन्धर्वो अधिनाके अस्थात्" ऋ० ९,८५,१२ । "गन्धर्वो रश्मीनां धारकः" भा० । "गन्धर्व इत्था पदमस्य रक्षति" ९,८३,४।"गन्धर्वः उदकानां